

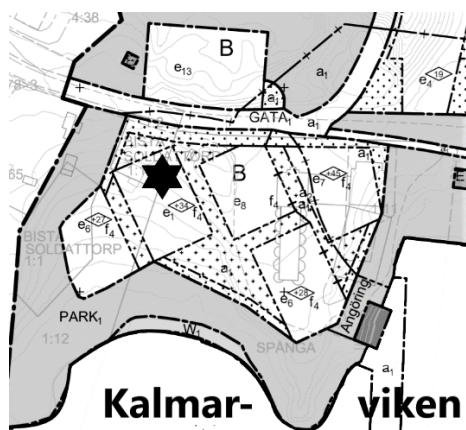
Det uråldriga gränsröset i Kalmarsand är räddat?

av Ulf Björkdahl

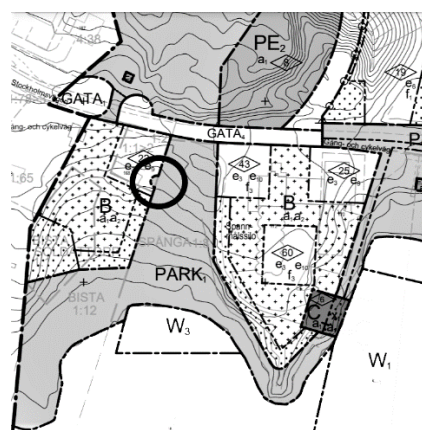
I nyhetsbrevet nr 1 2019 informerade jag om Håbo kommuns förslag till detaljplan bl.a. att bebygga det obebodda området kring den höga silon i Kalmarsand. Man avsåg då att *flytta* det gamla häradsröset, ett sk femstenarör som åtminstone sedan 1600-talet markerat gräns mellan Håbo och Bro härader. En flyttning skulle oundvikligen innebära en förändring av rösets originalutseende och reducera dess historiska värde till en provenienslös replik. 2018 lämnade jag därför mina synpunkter till kommunen på detaljplanen. Eftersom röset märkligt nog inte var upptaget i fornminnesregistret anmälde jag det samtidigt till länsstyrelsen i Uppsala. Vad har då hänt sedan dess?

1. Länsstyrelsen genomförde en undersökning på plats och 2020 antecknades röset i fornminnesregistret som ”Gränsmärke L2020:3864”.
2. Ur kommunens sammanställning över remissvar kunde därefter läsas:
”26.Privat person. Svarande anser det märkligt att gränsröset vid silon inte är noterat som fornlämning. Röset bör åtminstone härröra från 1600-talet som gränsmarkering mellan Håbo och Bro härader. Röset är välbevarat, och då detta är ovanligt, anser svarande att det höjer betydelsen av att bevara det, ett bevarande som bör ske på samma plats som idag. Den flytt som ges förslag på i planbeskrivningen anses inte förenlig med rösets funktion. Detta då röset är placerat i en knäck, där gränsen ändrat riktning. Potentiellt kan röset vara än äldre. Kommentar: Sedan samrådet har en arkeologisk utredning genomförts. Inga nya spår efter fornlämningar påträffades. Gränsröset markerar en befintlig fastighetsgräns, och kan därför bedömas vara i ”användning”. Därför är röset i strikt bemärkelse inte en fornlämning. Om/när fastighetsgränsen förändras, blir dock röset en fornlämning. Kommunens avsikt är att bevara röset i dess nuvarande läge, där det markerar gränsen mellan privat mark och allmän plats.

Det kom in många synpunkter på detaljplanen, så kommunen bearbetar den just nu inför en ny granskning under 2022.

Ur förslaget till detaljplan 2018. Rösets plats har av mej markerat med svart stjärna och är inritat precis där ett hus avsågs att byggas.

Ny plankarta mars 2020. Som synes har huset ”på” gränsröset tagits bort. Istället har området lagts ut som parkmark och man kan se att röset är tänkt att fredas (markerat i ringen).